

Spontana rinolikvoreja – prikaz slučajevea

Ilinko Vrebac, Dubravko Manestar, Tamara Braut

Klinika za otorinolaringologiju i kirurgiju glave i vrata, KBC Rijeka

Adresa za dopisivanje: Ilinko Vrebac, ilinko.vrebac@gmail.com

Rinolikvoreja nastaje kao rezultat neprirodne komunikacije između subarahnoidalnog prostora i pneumatiziranog mjesta u bazi lubanje koje uključuje paranazalne sinuse ili nosne kavume. Prema etiologiji možemo ju podijeliti na traumatsku i netraumatsku komunikaciju ili fistulu. Traumatske fistule dijelimo na akcidentalne ili slučajne (one čine većinu – oko 80% svih fistula) i na ijatrogene ili poslijeoperacijske (oko 15%). Netraumatske ili spontane fistule uzrok su rinolikvoreje u otprilike 5% svih slučajeva. Spontane fistule možemo podijeliti na one uzrokovane idiopatskom intrakranijalnom hipertenzijom i na fistule s normalnim intrakranijalnim tlakom. Potencijalne komplikacije rinolikvoreje su meningitis, moždani apsces, pneumocefalus, te je zato važno što ranije započeti kirurško liječenje. Izlaganje prikazuje tri najrecentnija slučaja spontane rinolikvoreje na našoj klinici, koje smo odlučili liječiti transnazalnim endoskopskim pristupom, koristeći višeslojnu kompozitnu tehniku zatvaranja fistule. Kod sva tri slučaja (jedan muški bolesnik i dvije ženske bolesnice) radiološkom slikovnom dijagnostikom verificiran je defekt desne *lamina cribiformis*. Poslijeoperacijski muški bolesnik zahtijevao je sekundarno kirurško liječenje unutar mjesec dana od primarnog operacijskog zahvata, zbog recidiva rinolikvoreje. Godinu i pol dana od završenog kirurškog liječenja na kontrolnom pregledu sva tri bolesnika urednog su lokalnog nalaza i subjektivno bez tegoba. Smatramo da je uzrok recidiva rinolikvoreje kod muškog bolesnika rezultat korištenja tehnike zatvaranja koja nije imala jednako složenu višeslojnu kompozitnu građu koju smo koristili u kirurškom liječenju bolesnica. Spontana rinolikvoreja rijetko je patološko stanje koje zahtijeva brzu dijagnostiku i kirurško liječenje zbog mogućih opasnih komplikacija. Pravilno uzimanje anamneze, multidisciplinarni pristup, precizna prijeoperacijska radiološka lokalizacija i izbor kirurške tehnike bitni su za uspješno liječenje. Transnazalni endoskopski pristup s višeslojnom kompozitnom tehnikom zatvaranja ima visoku stopu uspješnosti s vrlo visokom sigurnošću i vrlo niskom stopom morbiditeta, kako u recentnoj literaturi, tako i u našem iskustvu.

Ključne riječi: rinolikvoreja, traumatska fistula, recidiv